

8D12301 – «Құқық қорғау қызметі» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін Алмагуль Алматовна Примкулованың «Қазақстан Республикасында бас бостандығын шектеу түріндегі жазаның орындалуын құқықтық реттеу» атты диссертациясына
АҢДАТПА

Диссертациялық зерттеудің жалпы сипаттамасы. Диссертациялық жұмыста бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны орындау тәртібі, сотталғандардың құқықтық жағдайы, арнайы контингентке ықпал ету шараларын іске асыру, тәрбие және пробация процестерінің өзара іс-қимылы зерттеледі. Ғылыми жұмыста автор қарастырылып отырған институттың құқықтық мәнін, осы жазаны белгілеу мен орындаудың тәртібі мен шарттарын талдап, сотталған адамдардың әлеуметтік-демографиялық, қылмыстық-құқықтық және қылмыстық-атқарушылық сипаттамаларын ұсынды. Жүргізілген зерттеудің нәтижелері бас бостандығын шектеу түріндегі жазаның орындалуын регламенттеу саласындағы заңнаманы жетілдіру, сондай-ақ зерттелетін саладағы пробация қызметінің құқық қолдану қызметінің тиімділігін арттыру жөніндегі ұсынымдар мен ұсыныстар болды.

Диссертациялық зерттеудің өзектілігі мемлекетте болып жатқан әлеуметтік-экономикалық және құқықтық өзгерістерге байланысты, олар ұлттық заңнаманы одан әрі жетілдіруді, оның ішінде қылмысқа қарсы күресті реттеуді талап етті. Бұл ретте жеке адамның, қоғамның және мемлекеттің қауіпсіздігіне аса қауіп төндіретін оның қайталану түрінің алдын алуға ерекше назар аударылады. Қазақстан Республикасында мемлекеттік ерік-жігер әзірленді, оған сәйкес бас бостандығынан айыруға балама жазалар кеңінен қолданылады. Оларға бостандықты шектеу де кіреді. Сонымен бірге, осы уақытқа дейін құқықтық, құқық қолдану және өзге де проблемалардың реттелмеген қатарын шешу зерттелетін жазаның тиімділігін едәуір арттырар ма еді. Сонымен, осы уақытқа дейін, мысалы, бас бостандығын шектеуді орындау тәртібі мен тәсілдері сияқты мәселелер шешілмеген, сотталғандардың құқықтық мәртебесі және терең зерделеуді талап ететін өзге де проблемалар толық көлемде регламенттелмеген.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырымдамасында қылмыстық сот ісін жүргізуді одан әрі дамытуға бағытталған негізгі аспектілер көрсетілген. Сонымен, қылмыстық құқықтық қатынастарды реттеуде жазалау, қалпына келтіру және ескерту элементтері арасындағы тепе-теңдікті сақтау ерекше маңызды. Осыған сүйене отырып, жазаның жасалған қылмыстық-құқықтық тыйымға пропорционалдылығы қағидатын сақтау мүлтіксіз болып қала береді.

Бүгінгі таңда бостандықты шектеу қоғамнан оқшауланумен байланысты емес басқа жазалармен салыстырғанда жиі қолданылатынын айта кету керек. Мәселен, 2024 жылы бас бостандығын шектеуге

жазаланғандардың саны – 42198 адам (2023 жылы – 47711 адам; 2022 жылы – 47537 адам; 2021 жылы – 46435 адам) бас бостандығынан айыруға балама жазаға сотталғандардың жалпы санынан 2024 жылы 56926 адам құрады (2023 жылы – 64274 адам; 2022 жылы – 66532 адам; 2021 жылы-67295 адам).

Қылмыстық жазаның бір түрі ретінде бостандықты шектеуді заңнамалық тұрғыдан бекіткен сәттен бастап ғылыми қоғамдастықтың бірқатар отандық өкілдері сот төрелігінің міндеттерін шешуге мүмкіндік беретін қазіргі қоғамның әлеуметтік және саяси-құқықтық қажеттіліктеріне жауап беретін оның сөзсіз тиімділігін атап өтті. Осыған қарамастан, қолданыстағы заңнамаға қатаң сәйкес қойылған міндеттерді іске асыру жолымен бас бостандығын шектеу түріндегі жаза мақсатына қол жеткізу мәселелері өзгеріссіз қалады. Осыған байланысты, қазіргі проблемалар пробациялық бақылауды іске асыру процесінде бас бостандығын шектеуді орындау сатысында, құқық бұзушыларды тәртіптік жауапкершілікке тарту кезінде, жаңа қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалуының алдын алу міндетін көздейтін сотталған адамды қайта әлеуметтендіру кезінде туындайды. Бұл проблема қолданыстағы заңнамада қақтығыстар мен олқылықтардың болуымен де шиеленіседі.

Жоғарыда айтылғандар біз таңдаған зерттеудің өзектілігін негіздейді.

Мәселенің ғылыми даму дәрежесі. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны тағайындау мен орындаудың жекелеген аспектілерімен байланысты проблемаларды және онымен байланысты басқа институттарды зерттеу бұрын ғылыми зерттеуге ұшыраған болатын. Мәселен, қоғамнан оқшауланумен байланысты емес қылмыстық-құқықтық шаралардың түрлі аспектілерін, оның ішінде бостандықты шектеуді әзірлеуге Т.К. Акимжановтың, М.А. Аюбаевтың, К.Ж. Балтабаевтың, С.Н. Бачуриннің, С.Б. Бойконың, С.М. Жолдаскалиевтің, Е.И. Каиржановтың, Б.А. Құлмуханбетованың, М.Р. Мукановтың, С.М. Рахметовтің, К.Х. Рахимбердиннің, И.И. Рогованың, Е.А. Саламатовтың, Ю.И. Симонованың, А.Б. Скаковтың, И.В. Слепцовтың, Б.К. Шнарбаевтың және тағы басқа қазақстандық ғалымдардың еңбектері арналды.

Бостандықты шектеу институтының кейбір аспектілері мен оны жүзеге асыру перспективаларын Л.И. Беляева, М.Р. Гета, И.В. Дворянсков, А.С. Михлин, В.А. Пертли, В.И. Селиверстов, П.В. Тепляшин, А.П. Титаренко, В.А. Уткин, Ч.Ф. Шафигуллин, А.А. Шульга және т.б. ресейлік және шетелдік ғалымдар қарастырады.

Аталған авторлардың еңбектерімен бостандықты шектеу және пробация институты түріндегі жазаның құқықтық сипаты мен мазмұнын ашуға елеулі үлес қосылды. Сонымен бірге, қолда бар жұмыстар бостандықты шектеу түріндегі жазаны жүзеге асырудың барлық теориялық және практикалық мәселелерін сарқып жатқан жоқ. Сонымен қатар, бірқатар жұмыстар шетелдік құқықтық негіздерде дайындалды, олар ұлттық

заңнамалық реттеумен және құқық қолдану қызметімен айтарлықтай ерекшеленетін белгілерге ие.

Бас бостандығын шектеуге сотталғандарға қатысты пробациялық бақылауды жүзеге асырудың тиімділігі мәселелерін арнайы зерделеу қажеттілігі осы уақытқа дейін аталған институт кешенді зерттеуге ұшырамағанына да байланысты. Бұл ретте аталған адамдарға қатысты пробацияны жүзеге асыру мәселелерін реттейтін қолданыстағы заңнаманың нормаларын талдау және оны қолдану практикасы осы институтты реттеуде белгілі бір кемшіліктер бар екенін көрсетеді. Сондықтан, зерттелетін ғылым саласындағы елеулі жетістіктерге қарамастан, зерттелетін мәселенің бірқатар маңызды аспектілері әлі де жеткілікті түрде зерттелмеген.

Аталған және өзге де мән-жайлар диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігін айқындап, Қазақстан Республикасында бас бостандығын шектеу түріндегі жазаның орындалуын құқықтық реттеуді кешенді зерттеу сияқты күрделі және маңызды проблемаға жүгінуге итермеледі.

Диссертациялық жұмыстың мақсаты заңнаманы жетілдіру, оны регламенттеу, сондай-ақ зерттелетін саладағы құқық қорғау органдарының құқық қолдану қызметінің тиімділігін арттыру үшін бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны орындау мен өтеудің теориялық және практикалық мәселелерін кешенді зерттеу болып табылады.

Ұсынылған мақсатқа жету келесі **міндеттерді** шешуді қажет етті:

- қылмыстық жаза жүйесіндегі бостандықты шектеудің авторлық түсінігін, мәні мен мағынасын беру;

- қылмыстың алдын алудың негізгі, тиімді тәсілі ретінде пробациялық бақылаумен кешенде бас бостандығын шектеуді орындау тәртібі мен шарттарын зерделеу;

- бас бостандығын шектеуге сотталғандардың жеке басының әлеуметтік-құқықтық, қылмыстық-құқықтық және қылмыстық-атқарушылық сипаттамаларын талдау;

- зерттелетін жаза түрінің орындалуын реттеу саласындағы халықаралық құжаттар мен шет елдердің озық тәжірибесін зерделеу;

- бас бостандығын шектеу түріндегі жазаның орындалуын регламенттейтін заңнаманы жетілдіру бойынша, сондай-ақ зерттелетін саладағы құқық қорғау органдарының құқық қолдану қызметінің тиімділігін арттыру үшін ұсынымдар мен ұсыныстар әзірлеу.

Зерттеудің әдіснамалық және теориялық негізі теория мен практиканың, зерттеу пәнінің формасы мен мазмұнының өзара байланысын, сондай-ақ пробация институтын реттейтін, қылмыстық-процестік, қылмыстық-атқару және басқа да құқық салаларының тұжырымдамалық ережелерін көрсетуге мүмкіндік беретін танымның диалектикалық әдісінің негізгі ережелері болды. Сонымен қатар, білімнің арнайы әдістері

қолданылды: тарихи, логикалық, салыстырмалы-құқықтық, жүйелік-құрылымдық және басқа да ғылыми зерттеу әдістері.

Зерттеудің теориялық базасы сотталғандарды қоғамнан оқшаулауға байланысты емес жазаларды орындау мәселелеріне, атап айтқанда, бостандықты шектеуге және пробациялық қызметті жүзеге асыруға қатысты отандық және шетелдік мамандардың ғылыми әзірлемелері болды.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы Қазақстан Республикасының құқықтық ғылымында алғаш рет сотталғандарды қоғамнан оқшаулауға байланысты емес қылмыстық жазалардың тағайындалуы мен орындалуын реттейтін қолданыстағы ұлттық заңнама, құқықтың басқа салаларының нормалары, халықаралық құқықтық құжаттар негізінде бас бостандығын шектеу түріндегі жазаның орындалуын құқықтық реттеудің кешенді зерттеуі іске асырылған.

Осы мәселе бойынша бар көзқарастарды талдау мен сыни тұрғыдан түсінуді ескере отырып, диссертацияда «бостандықты шектеу» және «пробациялық бақылауды күшейту» авторлық анықтамалары баяндалған. Қазақстан Республикасындағы жаза жүйесінде бостандықты шектеу институтын дамыту кезеңділігі берілді. Бұдан басқа, ҚР ҚК 73-бабының негізінде пенитенциарлық мекемеден босатылған адамға қатысты жаза мерзімін есептеу бөлігінде бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны орындаудың заңнамалық реттеуін және құқық қолдану практикасын жетілдіруге (жазаның бір түрін басқасына ауыстыру), сондай-ақ бас бостандығын шектеуге сотталған адам орындайтын мәжбүрлі еңбекті іске асыруға бағытталған бірқатар ережелер тұжырымдалған. Сотталғандардың бас бостандығын шектеуді өтеу тәртібі мен шарттары бұзылған жағдайда оларға қатысты туындайтын тәртіптік жауапкершілігінің авторлық моделі әзірленді.

Қорғауға шығарылатын негізгі ережелер:

1. Тұжырымдамалық-категориялды аппаратты кеңейту арқылы жазалау жүйесі саласындағы қылмыстық-атқару құқығы ғылымын дамыту мақсатында автор мынадай анықтамаларды тұжырымдады:

«Бостандықты шектеу - бұл сотталушы адамның конституциялық құқығын қозғалыс еркіндігі түрінде шектеуде көрінетін және заңда көзделген мерзімге белгілі бір құқықтар мен міндеттерді белгілеуден тұратын қылмыстық жаза түрі»;

«Күшейтілген пробациялық бақылау - бұл олардың есебінде тұрған, жазаны орындау режимін бұзушылар болып табылатын және жаңа қылмыстық құқық бұзушылықтар жасау қаупі жоғары адамдарды қарқынды бақылауды жүзеге асыру жөніндегі пробация қызметінің қызметі».

2. Егемен Қазақстанның жазалау жүйесінде бостандықты шектеудің тарихи қалыптасуы мен дамуын белгілеу мақсатында мынадай кезеңділік ұсынылды:

I кезең (1959 – 1997 жж.) бас бостандығын шектеу сияқты жазаның болмауымен сипатталады, алайда ҚазКСР Қылмыстық кодексінің 23-2-бабында көзделген міндетті түрде еңбекке тарта отырып, бас бостандығынан айыруға шартты түрде соттау институты бар, ол зерттелетін жаза түрімен көптеген ұқсастықтарға ие;

II кезең (1997 – 2002 жж.) 1997 жылы қабылданған ҚР Қылмыстық кодексінде және ҚР Қылмыстық-атқару кодексінде жазаның дербес түрі ретінде бас бостандығын шектеу институтының пайда болуынан тұрады. Бостандықты шектеу «ішінара оқшаулау» қағидаты бойынша жұмыс істеді, оның мәні сотталған адамды түзеу орталығында ұстау, қозғалыс еркіндігіне шектеу қою, тұрғылықты жері мен жұмыс орнын таңдау болып табылады;

III кезең (2002-2011 жж.) қылмыстық-атқару инспекциясының бақылауымен сотталған адамның тұрғылықты жері бойынша оны өтеу жолымен жазаның іс жүргізу жағын қайта құруға негізделген. Сонымен қатар, бас бостандығын шектеу бір жылдан екі жылға дейінгі мерзімге сотталған кәмелетке толмағандарға қатысты қолданыла бастады;

IV кезең (2011 – 2014) жаза мерзімінің бес жылдан жеті жылға дейін ұлғаюымен көрінеді;

V кезең (2014 жыл – қазіргі уақыт) пробациямен бірге бостандықты шектеуді жүзеге асырудан тұрады. Оның ерекшеліктеріне мыналар жатады: пробациялық бақылауды белгілеу, мәжбүрлі еңбекті қолдану, пробация қызметінің аталған жазаны орындауы және сотталған адамға әлеуметтік қолдау көрсету.

3. Коллизияларды және заңнамадағы кемшіліктерді жою, сондай-ақ сотталған адамды мәжбүрлі еңбекке тарту түріндегі бас бостандығын шектеу шараларының бірін орындау тиімділігін арттыру үшін мыналар ұсынылады:

а) норма ҚР Қылмыстық-атқару кодексінің 67-бабы 2-бөлігінің 6-тармақшасы түрінде баяндалсын, 2-тармақпен толықтырылсын және мынадай редакцияда жазылсын: «ҚР Қылмыстық-атқару кодексінің 60-бабы 3-бөлігінің 1; 2-тармақшаларында көзделген дәлелді себептерсіз мәжбүрлі еңбекті орындаудан жалтару».

б) ҚР Қылмыстық-атқару кодексінің 69-бабының 3-бөлігіне толықтыру енгізілсін және мынадай редакцияда жазылсын: «3. Сотталған адамға бірінші немесе екінші топтағы мүгедектік белгіленген кезде пробация қызметі сотқа - оны мәжбүрлі еңбектен босату туралы ұсыну, ал сотталған адам жүкті болған жағдайда жазасын өтеуін кейінге қалдыру туралы ұсыну жібереді. **Сотталған адамды жұмысқа орналастыру немесе оқу орнына түсу кезінде пробация қызметі белгіленген мәжбүрлі еңбектің күшін жою туралы сотқа ұсыныс енгізеді».**

4. ҚР Қылмыстық кодексінің 73-бабының тәртібімен бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарға қатысты бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу мерзімін есептеуді белгілеу мақсатында ҚР

Қылмыстық-атқару кодексінің 64-бабына өзгерістер енгізу және мынадай редакцияда жазылсын:

«Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу мерзімі пробация қызметі заңды күшіне енген сот үкімін орындауға қабылдаған күннен бастап есептеледі.

Жазаның өтелмеген бөлігі жазаның неғұрлым жеңіл түріне ауыстырылған жағдайда, бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу мерзімі сотталған адам заңды күшіне енген қаулының негізінде қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінен босатылған күннен бастап есептеледі. Сотталған адамның қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінен тұрғылықты жеріне немесе тұратын жеріне барған уақыты бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу мерзіміне есептеледі. Бас бостандығын шектеу мерзіміне сотталған адамның тұрғылықты жері бойынша дәлелді себептерсіз өз бетінше болмаған уақыты есептелмейді».

5.1 Бас бостандығын шектеуге сотталған адамдардың жауапкершілігінің тұтас және прогрессивті жүйесін қалыптастыру мақсатында жазаны өтеу тәртібі мен шарттарын бұзғаны үшін көзделген тәртіптік шаралар әзірленді:

сөгіс;

қатаң сөгіс;

күшейтілген пробациялық бақылауды белгілеу;

бас бостандығын шектеуді бас бостандығынан айыруға ауыстыру мүмкіндігі туралы жазбаша ескерту.

5.2 Бас бостандығын шектеуге сотталған адамға қатысты жазалау шараларының жоғарыда баяндалған жүйесі негізінде ҚР ҚАК 68-бабына өзгеріс пен толықтыру енгізу ұсынылады, оны мынадай редакцияда баяндалады:

«1. Бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны өтеу тәртібі мен шарттарын бұзғаны үшін сотталған адамға **сөгіс** түріндегі жаза қолданылады. **6 ай ішінде қайтадан бұзушылық жасалған жағдайда, бас бостандығын шектеуге сотталған адамға қатаң сөгіс жарияланады.**

2. Жазасын өтеу тәртібін қасақана бұзған сотталған адамға қатысты пробация қызметі күшейтілген пробациялық бақылауды белгілейді. **ҚР ҚАК 67-бабында көзделген ұстау режимін қайтадан бұзған жағдайда, пробация қызметі бас бостандығын шектеу түріндегі жазаны бас бостандығынан айыруға ауыстыру туралы мәселелерді шешу үшін сотқа материалдар ұсынады».**

5.3 «қайта» деген сөзді «бірнеше рет» деген сөзбен ауыстыра отырып, ҚР ҚАК 67-бабы 2-бөлігінің 1) тармақшасына өзгеріс енгізілсін және ол мынадай редакцияда жазылсын: «Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген бұзушылықтарды **бірнеше рет** жасау».

6. Қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіру мақсатында бостандығын шектеуге сотталған адам іздеуде болған кезеңде жазаны өтеу мерзімін

есептеу бөлігінде 4-тармақпен толықтырылып, ҚР ҚАК 67-бабына мынадай редакцияда жазылсын:

«4. Пробациялық бақылау мерзімінің өтуі бас бостандығын шектеуге сотталған адамды іздестіруге жариялау туралы сот қаулысы заңды күшіне енген сәттен бастап тоқтатыла тұрады және сот қаулысы бойынша қайта басталады».

Зерттеу нәтижелерінің сенімділік дәрежесі мен сынағы зерттеудің нәтижесі болып табылатын теориялық және практикалық тұжырымдар мақалаларда жарияланады, сонымен қатар автордың университетішілік, республикалық және халықаралық ғылыми конференцияларда жасаған ғылыми баяндамаларында жарияланады.

Зерттеудің дұрыстығы теориялық, ақпараттық және нормативтік құқықтық сипаттағы әдістер мен көздер жиынтығын пайдаланумен, сондай-ақ алынған қорытындылардың бас бостандығын шектеу түріндегі қылмыстық жазаны қолдануға байланысты нормативтік нұсқамаларды іске асыру практикасымен келісілуімен расталады.

Зерттеудің негізгі нәтижелерінің сипаттамасы. Зерттеу барысында қол жеткізілген ең маңызды нәтижелер төменде келтірілген аспектілерде қамтылады:

1-нәтиже. Бостандықты шектеу институты саласындағы доктриналық негіздерді зерттеу аясында «бостандықты шектеу» және «пробациялық бақылауды күшейту» ғылыми анықтамалары тұжырымдалған.

2-нәтиже. Тарихи аспектіні зерттеу барысында егемен Қазақстанның жазалау жүйесінде бостандықты шектеудің қалыптасуы мен дамуын кезеңге бөлу ұсынылды.

3-нәтиже. Бас бостандығын шектеуге соттал адамғандарға қатысты қолданылатын мәжбүрлі еңбекті құқықтық талдау процесінде бірқатар проблемалық аспектілер анықталды, оларды шешу ҚР ҚАК 60, 67, 69-баптарында заңнамалық сипаттағы ұсынылған ережелермен көзделеді.

4-нәтиже. Бас бостандығын шектеуді орындаудың іс жүргізу тәртібі шеңберінде ҚР ҚК 73-бабы негізінде бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарға қатысты қаралатын жаза мерзімін есептеуге байланысты мәселелер анықталды, осыған байланысты ҚР ҚК 64-бабындағы норманың авторлық редакциясы ұсынылады.

5-нәтиже. Бас бостандығын шектеуге сотталған, жазаны өтеу тәртібі мен шарттарын бұзуға жол берген адамдардың тәртіптік жауапкершілігі туралы мәселені кешенді зерттеу барысында қолданыстағы шаралардың тиімділігі төмен екені анықталды. Аталған салада пробация қызметінің құқық қолдану қызметінің нәтижелілігін арттыру үшін бас бостандығын шектеуге сотталғандарға қатысты тәртіптік шаралардың авторлық жүйесі ұсынылады.

6-нәтиже. Іздеуге жарияланған сотталған адамдарға қатысты туындайтын өткір мәселелердің бірі бас бостандығын шектеу мерзімінің

өтуін тоқтата тұру туралы заңнамалық реттеудің болмауы болып табылады. Осыған байланысты ҚР ҚАК 67-бабының 4-тармағына Нормативтік өзгеріс пен толықтыру ұсынылады.

Алынған нәтижелердің жаңалығы мен маңыздылығын негіздеу.

Диссертациялық зерттеудің ғылыми жаңалығы ерекше ғылыми негізделген нәтижелер алумен сипатталады. Ғылыми тұжырымдар мен тұжырымдардың жаңашылдық дәрежесі автордың зерттеу мәселелеріне көзқарасымен анықталады.

1-нәтиже жаңа болып табылады, өйткені диссертация зерттеу институтының теориялық базасын жан-жақты зерттеу негізінде «бостандықты шектеу» және «пробациялық бақылауды күшейту» анықтамаларына авторлық көзқарас ұсынылады.

2-нәтиже жаңа болып табылады, өйткені егемен Қазақстанның жазалау жүйесінде бостандықты шектеудің қалыптасуы мен дамуының тарихи аспектісін талдау негізінде бұрын кезеңдеуді тұжырымдау болмаған.

3-нәтиже жаңа болып табылады, өйткені сотталғанды мәжбүрлі еңбекке бостандығын шектеуге тартуды реттейтін қолданыстағы заңнамалық регламент жеткіліксіз болып табылады. Осыған байланысты автор диссертациялық зерттеу пәні шеңберінде қаралатын аспектіні жетілдіру мақсатында ҚР ҚАК 60, 67, 69-баптарына өзгерістер мен толықтырулар ұсынады.

4-нәтиже жаңа болып табылады, өйткені автор сот қаулысына сәйкес бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған сотталғандарға қатысты бас бостандығын шектеу мерзімін есептеу бөлігінде ҚР ҚАК 64-бабына норманың авторлық редакциясын ұсынады.

5-нәтиже жаңа болып табылады, өйткені онда жазаны өтеу тәртібі мен шарттарын бұзған бас бостандығын шектеуге сотталғандарға қатысты тәртіптік жауапкершілік шаралары тұжырымдалған.

6-нәтиженің жаңалығы жаңа болып табылады, өйткені іздестіруге жарияланған сотталғандарға қатысты бас бостандығын шектеу мерзімін есептеуді тоқтата тұру түріндегі ҚР ҚАК 67-бабының 4-тармағындағы қолданыстағы нормаға түзету ұсынылады.

Диссертациялық зерттеу тақырыбы мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді.

Диссертациялық зерттеу Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының құқықтық саясатын дамытудың ұзақ мерзімді бағдарламаларын, атап айтқанда «Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасын» және Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 15 қазандағы № 674 Жарлығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырымдамасын» жатқызуға тиіс ұлттық маңызы бар бағдарламалық құжаттарға сәйкес жүргізілді. Диссертациялық зерттеу Қазақстан

Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі ұлттық даму жоспарымен» құқық қорғау және сот жүйелерін жетілдіру мәселелері жөніндегі салалық бағдарламалық құжаттармен корреляцияланады. Зерттеу құрылымында зерттелетін институттың пробацациялық тетікті жүзеге асыру мәселелері бойынша құқық қорғау органдарының қызметіне тікелей байланысты бағдарламалық құжаттармен, атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің 2022 жылғы 9 қыркүйектегі № 146-ө өкімімен бекітілген Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарын жаңғырту жөніндегі 2022-2024 жылдарға арналған Жол картасымен, қоғамдық 2024-2028 жылдарға арналған қоғаммен серіктестікте қауіпсіздік (құқық бұзушылықтың алдын алу саласында) белгіленді.

Докторанттың әр жарияланымды дайындауға қосқан үлесінің сипаттамасы.

Диссертацияның негізгі нәтижелері 8 жұмыста, оның ішінде 1 мақала — SCOPUS базасына кіретін RIVISTA DI STUDI SULLA SOSTENIBILITA рейтингтік журналында; 4 мақала — Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда; 3 басылым — халықаралық ғылыми конференциялар материалдарында жарияланды.

Алты мақаланы автор жеке өзі дайындады:

1. Примкулова А.А. «Теоретические и правовые аспекты наказания в виде ограничения свободы» // «Хабаршы-Вестник» ғылыми журналы №3(73). Қарағанда, 2021. – С.182-188. (204 с.) (ҚР БҒМ БҒССҚК ұсынған).

2. Примкулова А.А. «Генезис и современное состояние института ограничения свободы в Республике Казахстан» // «Құқық қорғау органдары академиясының жаршысы» ғылыми журналы №4 (22). Қосшы, 2021. –С. 58-65. (106с.) (ҚР БҒМ БҒССҚК ұсынған).

3. Примкулова А.А. «Институт ограничения свободы по уголовному законодательству ряда государств-участников СНГ (сравнительно-правовой анализ)» // «Қазіргі кезеңдегі ішкі істер органдарының ұйымдастырылуы және қызметі: мәселелері және шешу жолдары» Халықаралық ғылыми-тәжірибебелік конференциясы, 2021 жылғы 23-26 қазан. ҚР ІІМ Ш.Қабылбаев атындағы Қостанай академиясы, 2021. –С.87-92. (554 с.).

4. Примкулова А.А. «К вопросу о применении принудительного труда в отношении осужденных к ограничению свободы» // «Ғылым» халықаралық ғылыми журналы №1 (72). Костанай, 2022. –С. 165-169. (151с.) (ҚР БҒМ БҒССҚК ұсынған).

5. Примкулова А.А. «К вопросу о трудоустройстве лиц, осужденных к наказанию в виде ограничения свободы в Казахстане» // Филиалдың негізін қалаушылары Т.Ж. Атжанов пен А.М. Родновты еске алуға арналған «ҒЫЛЫМИ ОЙДЫ ЖАҢҒЫРТУ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ЗАМАНУИ ҒЫЛЫМ ПАРАДИГМАСЫ: ТЕОРИЯ МЕН

ПРАКТИКА» атты XVI Халықаралық ғылыми-тәжірибелік онлайн-конференциясы / Қостанай қ., 12-13 сәуір 2022 ж., стр. 127-131. (895 с.).

б. Примкулова А.А. «О некоторых вопросах установления обязанностей и запретов в отношении осужденных к ограничению свободы в судебной практике Республики Казахстан» // «Уголовное право: проблемы, поиски, решения» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы, Беларусь мемлекеттік университеті, Минск қ., 7-8 қазан 2022 ж. – С. 110-113. (166 с.).

Бірлескен авторлық үш мақала дайындалды:

1. Primkulova A., Salingere I. Karakushev, Alissa K. Issergepova, Gulnara A. Abdirova, Malik R. Mukanov «Improvement of the legislation of Kazakhstan on the prevention of offences by persons sentenced to restriction of liberty» // RIVISTA DI STUDI SULLA SOSTENIBILITA' (ISSN 22391959). Volume 13, Issue 1, pages 267-277, 2023.

2. Примкулова А.А., Муканов М.Р. «К вопросу об исчислении срока отбывания наказания в виде ограничения свободы по законодательству Республики Казахстан» // «Наука-Ғылым» халықаралық ғылыми журналы №3(70). Қостанай қ., 2021. – С. 140-144. (150с.) (ҚР БҒМ БҒССҚК ұсынған). (А.А. Примкулова талдау мен негізгі қорытындыларды дайындады; М.Р. Муканов мәтінге жалпы түзету жүргізді.)